

כ"ב באב, תשע"ב, 10.8.2012

גיליון מס' 321

פרשת עקב

ואכלת ושבעת וברכת

מאת שמעון שורק, קיבוץ שדה אליהו

בפרשת ואתחנן קראנו את הפרשה הראשונה של קריאת שמע, ובפרשתנו אנו קוראים את הפרשה השניה. התורה נוקטת בשיטה ספרותית של חזרה על אותה תבנית בסיסית של פרשה אך עם שינויים משמעותיים המשנים לגמרי את המסר העיקרי של הפסקה. בדרך זו, של פרשה ראשונה המדגישה את עבודת ה' מאהבה ופרשה שניה המציגה את עבודתו מיראה, שתי דרכים בעלות תבנית משותפת, התורה מציגה את החשיבות של קיום שניהם בו-זמנית, כי אהבה ללא יראה איננה מחייבת ויראה ללא אהבה היא לא מושלמת.

השכר שהתורה מבטיחה לנו בפרשת "והיה אם שמוע" שבפרשתנו מתבטא בין השאר באוכל - "וְנִתְּתִי עֶשֶׂב בְּשֶׂדֶךָ, לְבְהִמְתֶּךָ; וְאָכַלְתָּ, וְשָׂבַעְתָּ" (י"א:ט"ו). מוטיב האוכל הוא מוטיב מרכזי בנאום משה שבפרשה, אך כמו פרשת ה'שמע', המשמשת פעם לאהבה ופעם ליראה, כך ריבוי התבואה בארץ ישראל יכול לקדם את האדם מבחינה רוחנית או להיות לו לסכנה. מצד אחד אומר משה רבינו "וְאָכַלְתָּ, וְשָׂבַעְתָּ-וּבִרְכַתְּ אֶת-ה' א-לֹהֶיךָ, עַל-הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ". (ח:ט), אך מאידך "פֶּן-תֹּאכַל, וְשָׂבַעְתָּ.... וְשָׁכַחְתָּ אֶת-ה' א-לֹהֶיךָ, הַמוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עַבְדִּים". (שם י"ב).

השבוע המוני בית ישראל, ומתוכם חברים רבים מהקיבוץ הדתי, התחילו את המחזור הי"ג של הדף היומי, ולמדו את המשנה הראשונה שבמסכת ברכות: "מאימתי קורין את שמע בערבין. משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן". (ברכות ב') המשנה קושרת את קבלת עול מלכות שמיים היום יומית שלנו, בעולם שלאחר החורבן, לסדרי העבודה של הכהנים בעולם של טהרה ומקדש.

הגמרא מביאה כמה ברייתות החולקות על המשנה – לכאורה הויכוח הוא על קביעת השעה המדויקת לקריאת שמע, אבל צורת הצגת הדעות מציפה מכנה משותף: "מאימתי קורין את שמע בערבין משהעני נכנס לאכול פתו במלח" (שם ב), "מאימתי מתחילין לקרות ק"ש בערבית משעה שבני אדם נכנסין לאכול פתן בערבי שבתות דברי רבי מאיר" (שם), "ר' אחא אומר משעה שרוב בני אדם נכנסין להסב".

יש לשים לב לפרשנות של "ובשכבך" שאינה זמן השכיבה, אלא השעה שבה נכנסים הביתה בסוף היום לאכול. המשנה מציגה ארוחה חצי-טקסית של תרומה על ידי כהנים, אך הגמרא מביאה דוגמאות המצויות בספרות התנאים של ארוחות משמעותיות, אבל של האדם הפרטי. הדוגמאות הן של העני החוזר עייף מעבודה, אוסף מעט אוכל מבלי לדעת מה יהיה מחר, ואוכל מוקדם כי אין לו כסף לנר. המשפחה היהודית המסיבה לאכול בצוותא בליל שבת, כשהכל כבר מוכן מראש מיום ששי, וארוחת הערב של האדם הרגיל – שגם היא בעלת משמעות.

הרגעים האלו, של סוף היום והנאה מפירות העמל, הם רגעים של חשבון נפש. התורה מתריעה בפנינו שיש סכנה שמא נגיד "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", במקום לברך על הארץ הטובה שקיבלנו מאת ה'. עקב סכנה זו חכמינו מכוונים את קריאת שמע של ערבית – המדברת על העניין הזה עצמו, בדיוק לשעה זו.

הלומד את הגמרא, מתאכזב קצת מהירידה מהאתוס הגבוה של תאור הכהנים האוכלים בטהרה במקדש, אך הורדת התורה לשולחן האוכל של העניים ושל עמך בית ישראל שומרת על התודעה הרוחנית שלנו ועונה בדיוק לסכנה עליה מדבר משה רבינו ע"ה בפרשה.

שמעון שורק, נשוי לתמר ואב לנעמה. רעות. נמע ושירה. חבר קיבוץ שדה אליהו. ומשמעו כמרכז מעק וגזבר של קיבוץ מגדל עוז. בנוסף מלמד חסידות בבית מדרש לבוגרי צבא שבשדה אליהו. דף יומי ועוד בקיבוץ. בוגר ישיבות הקיבוץ הדתי שבעין צורים ומעלה גלבע.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il